

Minimální preventivní program na školní rok 2023 - 2024

Úvod

Charakteristika zařízení – cílová skupina: Výchovný ústav Brandýs nad Orlicí, t.č. ve Vysokém Mýtě je školské zařízení vykonávající obligatorní výchovu pro dívky ve věku 15 – 18 let s poruchami chování. Ústav sídlí v pronajaté budově internátu (přízemí a I. patro) a další 2. patra jsou obsazena středoškoláky v rámci týdenního internátu. V rámci tohoto uspořádání je možné zvýšené riziko jen obtížně kontrolovatelných kontaktů mezi dětmi z ústavu a dětmi z internátu, přestože jsme zatím nezaznamenali vážnější problémy. O prázdninách a víkendech je také jedno patro pronajímáno jako ubytovna pro sportovce, hudebníky a další zájemce o ubytování. Kromě popsaného rizika, zde ale dochází k přirozené integraci dívek do běžného prostředí. Budova se nachází poblíž centra města a u průtahu hlavní silnice R35 městem. Dalším možným rizikovým faktorem je několik sociálně vyloučených lokalit ve městě.

1 výchovná skupina je umístěna v pronajatém bytě v běžné zástavbě na sídlišti ve Vysokém Mýtě. Byt využívá skupina dívek, které úspěšněji zvládají plnění běžných denních povinností, školní přípravu a celkové zodpovědné chování. Mají zde podmínky pro intenzivnější přípravu pro odchod z ústavní výchovy. To je pro dívky silným motivačním faktorem. Byt je plně obsazen vždy od září do června, než dívky odjedou na prázdniny domů. Rizikem zde může být problém začlenění dětí z Výchovného ústavu do běžného bytu, konkrétně přímé sousedské vztahy.

Kapacita zařízení je 24 dívek. Zařízení je tzv. otevřeného typu, tzn., že dívky nedochází do školy v zařízení, ale využívají běžné nabídky základního a středoškolského vzdělávání v blízkém okolí, ale i v rámci Pardubického a Královéhradeckého kraje. Do škol docházejí, nebo dojíždějí hromadnou městskou dopravou.

Metodik prevence: Mgr. Věra Stodolová Šoupalová, DiS.

Cíle MPP

Prevence rizikového chování dětí

Primární prevence rizikového chování je zaměřena na všechny dívky v ústavu. Především zjišťuje předpoklady a příčiny jevů a se zaměřuje prioritně na předcházení rozvoje rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování dívek:

- a) agrese, násilí, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedii
- b) záškoláctví
- c) závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling
- d) rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
- e) spektrum poruch příjmu potravy
- f) intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie



g) sexuální rizikové chování, týrání a zneužívání dětí v rodině, domácí násilí

h) sebepoškození

ch) Ostatní rizikové chování – vandalismus, kriminalita, krádeže, příslušnost k subkulturám, negativní působení kultů, nová náboženská hnutí, neplánované brzké těhotenství, prevence přenosných chorob

Sekundární prevence má za úkol tyto jevy včas zachytit a v co nejvyšší míře zabránit jejich prohlubování a šíření. Je zaměřena přímo na konkrétní ohrožené dívky, např u závislostí, agresivity, dívky ohrožené domácím násilím a podobně.

Terciální prevence usiluje o to, aby se nežádoucí jevy znovu neopakovaly. Zaměřuje se na dívky, které si problémem v minulosti prošly.

na rok 2023 – 2024

V preventivních aktivitách se v letošním roce budeme intenzivně zabývat problematikou návykových látek.

Celý loňský rok jsme se ve větší či menší míře potýkali s drogovou závislostí u dívek a s častými experimenty s návykovými látkami. Budeme zvát odborníky na tuto oblast, mladé lidi se zkušenostmi, spolupracovat s organizacemi které se zabývají léčbou závislostí a pořádat další aktivity vedoucí k životu bez drog.

Další důležitou oblastí, které se budeme intenzivně věnovat, bude problematika šikany a kyberšikany mezi dívkami, agrese, násilí a krádeží. Během letošního jara a léta mnoho stávajících dívek zletilo, nebo odešlo do jiných zařízení a přišla větší skupina dívek nových. Je třeba aby se nové dívky dobře zařadily mezi ostatní, ohlídat případné nežádoucí chování spojené se začleňováním a předejít výše uvedeným negativním jevům.

Stále se budeme soustředit na podporu zdravého životního stylu, posilování duševního i fyzického zdraví, na zvyšování kompetencí sociálních a posilování dovedností v komunikaci.

Do programu jsme zařadili oblast týrání a zneužívání dětí a násilí v rodinách, vzhledem k narůstajícímu počtu dívek, které mají z rodin s těmito jevy zkušenosti. Do péče nám jsou svěřeny dívky, které si nesou velké trauma a jsou buď sami oběťmi, nebo svědky události.

Ústav celoročně provozuje aktivity, které podporují zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání. Tento typ prevence je významný v kontextu aplikace různých efektivních a vyhodnotitelných specifických programů.

Pravidelně budou probíhat terapeutické skupiny od října do května (pro rozvoj sociálních a emočních dovedností a kompetencí, zvládání konfliktů a zátěžových situací, rozvoj zdravého sebevědomí a



sebehodnocení, zvládání úzkosti ad. Ve skupině je vždy max. 8 – 10 dětí z důvodu individuální práce s dětmi.

V rámci další možnosti práce s patologickými jevy ve vrstevnické skupině dětí, pracuje pod vedením etopeda a terapeuta psychosociální skupina, zahrnující všechny děti v zařízení, zaměřující se na vztahovou a skupinovou dynamiku, na prevenci šikany, rasismu, xenofobie, zneužívání sociálních sítí, zneužívání návykových látek a další patologické jevy vyskytující se ve vrstevnické skupině dětí. Otevřením této skupiny reagujeme na čtenější výskyt náznaků šikany a zneužívání rolí ve skupině.

Efektivní primární prevence v zařízení ústavní výchovy:

interaktivní programy v menších skupinách

vytváření dobrého klimatu v zařízení

pomoc dětem odolávat sociálnímu tlaku zaměřená na zkvalitnění komunikace

osvojování a rozvoj sociálně emočních dovedností a kompetencí, konstruktivní zvládání konfliktů a zátěžových situací

odmítání legálních a nelegálních návykových látek-postoj patrný od všech dospělých zaměstnanců)

zvyšování zdravého sebevědomí a sebehodnocení, posilování odvahy, stanovování realistických cílů, zvládání úzkosti a stresu ad.

Konkrétní aktivity zaměřené na prevenci rizikového chování dětí:



Ad a). Agrese a násilí, šikana a kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedíí

Rozvoj znalostí a dovedností je zakomponován do celoročního výchovného vedení. Šikanu lze rozdělit na vnitřní (v ústavu) a vnější (ve škole, na ulici). U dětí budou rozvíjeny tyto znalosti a dovednosti:

Zná zásady asertivního jednání.

Ví, proč má význam hledat společná řešení konfliktů.

Rozpozná situace, které jej vyvedou z míry.

Ví, jak se v nich orientovat a zachovat odstup.

Zná možnosti, jak řešit mezilidské spory a konfliktní situace.

Zná techniky, jak zvládat svůj stres a impulzivní jednání.

Ví, co mu pomáhá ve zvládnutí afektů a náhlých změn nálad.

Uplatňuje alternativy a kompromisy v řešení konfliktů.

Umí racionálně zhodnotit své kladné a záporné vlastnosti.

Umí odhadnout, jak by se mohl/a chovat v krizových situacích.

Je přirozeně sebevědomý.

Má kladné sebepojetí.

Používá způsoby, jak zmírnit projevy svého sobectví a egoismu.

Umí pracovat s technikami ke zmírnění stresu a úzkosti.

Realizuje jednoduché relaxační techniky.

Je schopno uplatnit znalosti, schopnost asertivity a sociální dovednosti v jednání a mezilidských interakcích (např. dohodnout se na vzájemném kompromisu, hledat společná řešení, udržet si vlastní identitu v komunikaci se silnějším spolužákem, nechovat se destruktivně k sobě ani k ostatním atd.).

Dokáže se vyrovnat se svou negativní náladou.

Zvládá své afektivní stavy.

Ovládá bezpečnost pohybu na internetu a sociálních sítích

Konkrétní aktivity:

Jednodenní zátěžové programy v průběhu celého roku – rafty, turistika (zaměření na spolupráci, kooperaci, zodpovědnost, vedení skupiny ad.)

Promítání filmu s vhodnou tematikou, následná debata.

Pokračování ve spolupráci se členy para hokejového týmu Mustang Pardubice, návštěvy hokejových zápasů.



Podzimní seznamovací a jarní preventivně výchovný pobyt na chatě v přírodě – Krkonoše, případně Budislav (3-denní) zaměřený na soudržnost, spolupráci, komunikaci. Práce ve skupině, terapeutické činnosti, zážitkové skupinové prvky, program v přírodě.

Zimní víkendový pobyt se zátěžovým programem na chatě v Janovičkách u Broumova. Pobyt v přírodě, turistika, zimní sporty, kulturně vzdělávací program – návštěva a prohlídka kulturní památky. Zaměřeno na samostatnost, sebeobsluhu, pomoc druhému, empatii, vztahy k druhým, psychohygienu.

Pravidelné terapeutické skupiny od října do května (pro rozvoj sociálních a emočních dovedností a kompetencí, zvládání konfliktů a zátěžových situací, rozvoj zdravého sebevědomí a sebehodnocení, zvládání úzkosti ad.

Občasná sobotní odpoledne s psychologem a etopedem (interval 1x za 2 měsíce), kdy jde o řízenou činnost konkrétně zaměřenou na danou oblast MPP. Součástí programu jsou hry, edukační část, fyzická zátěž, komunitní sdílení času, komunitní zpětné vazby, posilování resilience v zátěžových situacích ad. Ve skupině bude vždy max. 8 – 10 dětí z důvodu individuální práce s dětmi.

Pravidelná čtvrtetní psychoterapeutická skupina

Ad. b) Záškoláctví

Vedoucí vychovatelka a klíčoví vychovatelé kontaktují na začátku školního roku příslušnou střední školu do kterých docházejí dívky a domluví si jasná pravidla komunikace mezi školou a výchovným ústavem.

Pokud dítě nedojede do školy bude škola výchovné zařízení neprodleně kontaktovat.

V případě vážnějších problémů přijede do školy zástupce ústavu a bude nastalou situaci řešit.

Úzká spolupráce mezi ústavem a školním metodikem prevence a výchovným poradcem.

Důležité jsou osobní vztahy a důvěra mezi institucemi.

Absenci omlouvá pouze výchovný ústav, nikoliv dívky samy, nebo jejich rodiny.

Konkrétní aktivity:

Pravidelný kontakt s vyučujícími ve školách, metodiky prevence a výchovnými poradci – telefonicky, osobně nebo online

Pravidelné návštěvy třídních schůzek, případně on-line

Průběžná kontrola docházky, práce v hodinách a přípravy do školy

Motivační rozhovory zaměřené na důležitost vzdělávání a rozvoj představ o budoucnosti

Nabídka pomoci při vzdělávání a plánech na pracovní uplatnění v budoucnosti

Ad. c) Závislostní chování, užívání všech návykových látek



Návykové látky můžeme rozdělit takto:

Tabák: Závislost na tabáku je nejčastější ve formě cigaret, v poslední době vodních dýmek. Méně časté jsou u nás dýmky a doutníky či jiné exotické formy. Návykovou drogou je nikotin.

Jedná se o samostatnou nemoc, poruchy duševní a poruchy chování způsobené užíváním tabáku. Jedinou návykovou látkou v tabáku je nikotin, je to droga dokonce návykovější než například heroin. To je jeden z důvodů, proč si naprostá většina nedospělých kuřáků myslí, že až bude chtít, prostě kouřit přestane a proč to bohužel u většiny z nich nebude pravda: 7 z 10 dospělých kuřáků by raději nekouřilo, kdyby si ovšem ještě mohli vybrat. Ačkoli se výrobci cigaret snaží vzbudit dojem, že kouření je dospělá aktivita, pravý opak je pravdou: je to dětská nemoc, průměrný věk první cigarety je u nás kolem 10 let a kolem 90 % kuřáků si zapálí první cigaretu dříve, než jim je 18 let.

Mezi dětmi a mladistvými je v současné době velmi rozšířeno užívání nikotinu ve formě tzv. lyftů, což jsou nikotinové sáčky bez tabáku. Sáček je bílé barvy a vkládá se mezi horní ret a zuby. Nikotin se nechá působením slin vyplavit do dutiny ústní.

Hodně užívané jsou v současné době také elektronické cigarety, tzv. vapky. A to buď jednorázové, nebo doplňovací.

Je důležité dětem vysvětlit, že dospělí s kouřením prakticky nezačínají, výrobci cigaret si musejí své zákazníky zajistit dříve, než oni dostanou rozum, dospělé už by do závislosti tak snadno nedostali.

Rizikovým faktorem u dívek je, že do zařízení přicházejí z rodin kuřáků a samy mnohdy začínají kouřit v útlém věku. Při příchodu jsou některé tedy již silně závislé kuřačky.

Konkrétní aktivity:

Každodenní rozporování smyslu kouření s důrazem na jeho škodlivost

Snaha o „omezení“ kouření u všech dětí ze zařízení (zamezování možnosti kouřit v prostorách ústavu i na společných akcích) - se zvláštním důrazem na těhotné (zdůraznění škodlivosti zejména pro plod a vyžadování tvrdé abstinence)

Nabízení volnočasových aktivit – společenské hry, zpěv, výtvarné činnosti

Podpora sportovních aktivit – míčové hry, plavání, bruslení a další zimní sporty, jízda na kole, turistika, běh, posilovna

Alkohol: V Evropě je nejrozšířenější návykovou látkou. Rozšířenost pití alkoholu má hluboké společenské a kulturní kořeny. Alkohol je legální drogou, přičemž její dostupnost je v různých zemích upravena odlišně. V České republice je podle zákona možné podávat a prodávat alkohol zletilým osobám, tj. od 18 let věku.

Konkrétní aktivity:

Důrazná kontrola a nulová tolerance

Promítání filmu s vhodnou tématikou (Rok ďábla, úsměvy smutných mužů, Zrodila se hvězda, Edith Piaf, Mallory – následná diskuze)



Identifikace dominujících problémů u dívek a hledání možností řešení, vycházející z rozpoznání životního příběhu – rozhovory, cílená terapie

Spolupráce se specializovanými zařízeními, komunitními centry a pobytovými zařízeními, specializovanými na řešení závislostí, s psychiatrickými lékaři

Výtvarné činnosti - malba, kresba, abstrakce

Možnost docházení na biblický kroužek

Drogy (THC, pervitin a ostatní):

Experimentální užití drog – jednorázová zkušenost, nejvýše 2-3 zkušenosti v životě.

Rekreační – příležitostné/pravidelné užívání drog je zakomponované do životního stylu zejména mladých lidí, nepůsobí vážné zdravotní, sociální a ekonomické problémy.

Problémové užívání drog je dlouhodobé perorální, intravenózní a jiné užívání návykových látek. Problémové užívání většinou způsobuje zdravotní a sociální i ekonomické problémy.

K novým látkám, které se mezi mládeží nyní objevují, patří Kratom, HHC, CBD.

- Kratom je tropická rostlina, ze které se suší listy a následně se melou na prášek. Ten se užívá ve formě nápojů, čajů a tablet. Kratom obsahuje psychoaktivní látku, která má narkotické vlastnosti a účinky podobné opiátům ve velkých dávkách, v malých dávkách má účinky podobné kokainu či pervitinu.

CBD - Jeden z kanabinoidů, které obsahuje konopí. Ve srovnání s THC a HHC není psychoaktivní a jeho užívání nedoprovázejí vedlejší účinky. Užívá se k potlačení úzkostí.

HHC - Je přirozeně se vyskytujícím kanabinoidem, který lze vyrobit i synteticky hydrogenací. Chemicky je látka velmi podobná THC a podobné mohou být i účinky při užívání. Účinky tedy na rozdíl od CBD jsou psychotropní.

Konkrétní aktivity:

Podpora zdravého životního stylu (posilovna, plavání, sauna, chůze, jízda na kole)

Environmentální výchova - programy zaměřené na ekologii a ochranu životního prostředí (Čistíme Česko, edukace zaměřená na třídění odpadu, exkurze v elektrárně Dukovany)

Diskuze na skupině i na komunitách

Účast na kulturním životě města Vysoké Mýto (koncerty, slavnosti, advent, velikonoce atd).

Zpracovaný postup při indikaci návykových látek v zařízení ve vnitřním řádu

Zpěv s kytarou, relaxace s prvky muzikoterapie, poslech hudby

Pracovní činnosti – výroba keramiky, floristika, ruční práce

Nácvik sebereflexe u dívek



Spolupráce se specializovanými zařízeními, komunitními centry a pobytovými zařízeními, specializovanými na řešení závislostí, psychiatrickými lékaři

Ad d) netolimus, gambling

Netolismus: Termínem netolismus označujeme závislost (závislostní chování či závislost na procesu) na tzv. virtuálních drogách. Mezi ně patří zejména:

počítačové hry,

sociální sítě

internetové služby (různé formy chatu),

virální videa

mobilní telefony

televize aj.

Konkrétní aktivity:

Sobotní společné programy - výlety, turistika, rafty, cyklistika

Hry, programy a zaměstnání off-line – nácvik trávení času bez telefonů a připojení na síť

Diskuze ve skupinách, na komunitách, úzce spolupracujeme s Policií ČR.

Ad. d) Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě

Zabezpečení bezpečnosti v prostorách internátu, bytu, při vycházkách a aktivitách zařízení.

Konkrétní aktivity:

Proškolení bezpečnosti všech dívek výchovného ústavu s ohledem na bezpečnost pohybu po balkonech. A to jak bydlících v prostorách internátu, tak na bytě.

Proškolení všech dívek o pravidlech pohybu cizích osob v prostorách internátu, kde je umístěn výchovný ústav, a to ve společných prostorách pro všechny zúčastněné instituce a v prostorách výchovného ústavu.

Proškolení dívek o chování v dopravních prostředcích, při jízdě autem jako spolujezdec (používání bezpečnostních pásů, nevyklánět se z okének, nevyhazovat odpadky, nerozptylovat řidiče...)

Striktní zákaz autostopu



Sdělení informace o přísném zákazu vniknutí cizích osob přes prostory balkonů, a to včetně důsledků z toho plynoucích – přivolání PČR, trestní oznámení, zaplacení případné škody vzniklé poškozením budovy nebo vybavením.

Proškolení o bezpečnosti pohybu přes státní silnici, která se nachází v těsné blízkosti výchovného ústavu, včetně upozornění na nutnost používat přechod pro chodce.

Bezpečnostní školení o pravidlech pobytů mimo budovu ústavu např. na horských chatách, v campu, pod stanem apod.

Proškolení bezpečnosti při vodáckých aktivitách.

Proškolení bezpečnosti při turistice, sportu a výletech do přírody

Školení první pomoci.

Ad. e) Poruchy příjmu potravy

Mentální anorexie a bulimie představují ve svých projevech mezní polohy jídelního chování od život ohrožujícího omezování příjmu potravy až po přejídání spojené se zvracením nebo jinou nevhodnou kompenzací energetického příjmu. Pro obě poruchy je příznačný nadměrný strach z tloušťky, nespokojenost s tělem a nadměrná snaha o dosažení štíhlosti a její udržení. Další psychické a zdravotní problémy většinou souvisí s mírou podvýživy a s intenzitou užívaných „metod“ na zhubnutí.

Rizikové faktory: Specifické: nevhodné jídelní a stravovací zvyklosti v rodině, diety, obezita v rodině, PPP v rodině, některé sporty a zájmy

Obecné: Nedostatek rodič. kontroly, duševní poruchy, alkohol v rodině, přílišné zaměření na sebekontrolu a výkon (nebo naopak absence sebekontroly), přílišný důraz na vzhled. Rodiče jako vzor řešení problémů.

Prezentování nevhodných módních vzorů, diet, jednostranných řešení, nekritické zdůrazňování hédonistických hodnot (užít si“) na jedné straně a sebekontroly na druhé

Užívání diet, nevhodné stravovací a pohybové zvyklosti, skandalizace nadváhy, šikana kvůli nadváze a vzhledu

Úzkostnost, pedanterie u anorexie;

Impulzivita a nezdrženlivost u bulimie.



Nadváha, obezita, nadměrná sebekontrola, černobílý pohled na sebe a svět.

Nízké sebevědomí, důraz na vnější hodnoty, orientace na jednoduché řešení, neschopnost akceptovat zpětnou vazbu, následky.

Konkrétní aktivity:

Podpora správné životosprávy

Podpora vhodných stravovacích návyků dodržováním časů na stravu a stolováním.

Sportovní aktivity v průběhu celého školního roku.

Spoluúčast na plánování stravování o víkendech a svátcích

Účast při nákupu a výběru nutričně vyvážených potravin

Stravování v restauraci jako zážitková aktivita

Vlastní vaření a vzájemná inspirace

Zvyšování zdravého sebevědomí, sebeoceňování a sebehodnoty

Motivační a individuální pohovory

Ad. f) Intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie

Za extremistické chování lze považovat takové, které je vědomě konáno ve prospěch politických, náboženských a etnických hnutí a ideologií, která směřují proti základům demokratického ústavního státu. U studentů/žáků se zpravidla jedná pouze o dílčí postoje a formy podpory, které mají často pouze slabý ideologický základ.

Rasistické chování je takové, které na základě přisouzení psychických a mentálních schopností a dovedností skupinám definovaným podle biologického, rasového či národnostního původu tyto příslušníky těchto skupin hodnotí a případně (ve formě „tvrdého rasismu“) je i poškozují.

Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojímány a v krajních případech může vést k jejich poškozování, což vyvolává protireakci.

Antisemitské jednání je takové, které poškozují objekt židovského charakteru kvůli tomu, že tomuto objektu přisuzuje určité negativní vlastnosti či symbolický význam na základě subjektivní percepce židovství.

Homofobní jednání je takové, které se vyznačuje odporem nebo obavou z homosexuality, nebo osob které jsou homosexuálně zaměřeny. Může se vyznačovat pohrdáním, předsudky, averzí, antipatií až nenávisť, fyzickou i psychickou agresí, nenávisťnými výroky, které mohou vybízet k diskriminaci a pronásledování.

Vzhledem k tomu, že do ústavu jsou umísťovány dívky různých národností, stává se, že mají potřebu řešit rasovou otázku, příslušnost k určité kultuře a podobně. Stále budeme důrazně dbát na prevenci projevů rasismu a xenofobie, aktivity budou směřovány tak, aby se dívky formou přirozené integrace



co nejvíce zapojovaly do běžného života, bude u nich podporována sounáležitost, empatie a projevy ochoty pomoci druhým. Některé dívky řeší záležitosti ohledně přijetí identity a sexuality a cítí se být v tomto ohledu diskriminovány. Budeme dávat prostor k debatám a individuálním pohovorům v této oblasti.

Prevence projevů rasismu, xenofobie a homofobie:

- Má dostatek informací o různých etnických skupinách žijících v české a evropské společnosti.
- Chápe v obecných souvislostech zdroje odlišnosti projevů, chování a jednání lidí z různých etnických skupin či minorit.
- Zná principy civilizované a demokratické společnosti.
- Zná Listinu základních práv a svobod a Úmluvu o právech dítěte.
- Rozumí významu globalizace v moderní společnosti.
- Chápe příčiny a důsledky diskriminace, xenofobie, rasismu, homofobie a antisemitismu.
- Umí racionálně zhodnotit a kriticky posoudit kladné a záporné vlastnosti příslušníků určité národnostní menšiny.
- Používá kritické myšlení.
- Umí si vytvořit objektivní názor a nezávislý postoj.
- komunikaci se svými vrstevníky a mladými lidmi na bázi vzájemného porozumění, tolerance a otevřeného jednání.
- Umí vytvářet přátelské, rovnocenné a důvěrné vztahy.
- Respektuje fyzické a psychické odlišnosti lidí z jiných etnik.

Konkrétní aktivity:

Podpora soužití všech dětí v zařízení bez rozdílu rasy, náboženství, názorů, sociálního postavení.

Komunitní způsob práce

Skupinová psychoterapie (v týdenním časovém cyklu)

Návštěva sociálně vyloučené lokality v okolí, případně Muzea romské kultury v Brně

Návštěva židovské památky

Shlédnutí filmu s vhodnou tematikou

Spolupráce s organizací Don Bosco – účast na akci Den pro dětské domovy

Možnost návštěvy dívek u sexuologa

Pravidelná čtvrtetní psychoterapeutická skupina

Ad. g) Sexuální rizikové chování, týrání a zneužívání dětí v rodině, domácí násilí



Dítě může být buď aktivním konatelem rizikového sexuálního chování, nebo jeho obětí.

Děti se často stávají o oběti domácího násilí, kdy jsou týrány nebo zneužívány, nebo bývají svědky násilí páchaného na osobách žijících ve společné domácnosti, nebo v širších rodinách.

U dětí a dospívajících mohou na rizikovost upozornit jednak nevhodné sexuální projevy, jakými jsou například nutkavá masturbace nebo atypický sexuální vývoj (je potřeba je odlišit od projevů normální sexuální zvědavosti, experimentace s vlastním tělem i tělem druhých dětí), jednak projevy nesexuální, které se následně mohou rozvinout až do sexuální deviace. U chlapců může docházet k nárůstu fyzické agrese, u dívek spíše k sebepoškozování.

Na riziko sexuálního rizikového chování nás může upozornit tzv. „triáda symptomů“: noční pomočování i po dvanáctém roce života, krutost ke zvířatům a žhářství.

Týrání či zneužívání se projevuje u dětí různými způsoby: často jsou vidět fyzické stopy na těle, skleslost, zádumčivost, dítě trpí úzkostí, může se sebepoškozovat, obviňovat, je agresivní...

Okruhy témat pro rozhovory:

Zná rozdíl mezi průběhem dospívání u dívek a u chlapců.

Identifikuje primární a sekundární pohlavní znaky.

Chápe tělesné a duševní charakteristiky/rozdíly příslušníků stejného a opačného pohlaví.

Ví, jak probíhá zdravý menstruační cyklus.

Pozná u sebe problémy s menstruací a pohlavními orgány.

Ví, že existuje a jak se projevuje u žen premenstruační syndrom.

Rozumí svým emocím a prudkým změnám nálad.

Chápe, jak probíhá vývoj dítěte uvnitř matky.

Identifikuje, které věci mohou poškodit plod.

Uvědomuje si rizika spojená s interrupcí.

Ví, kdy je člověk zralý pro sexuální styk.

Chápe, že masturbace není škodlivá a zdraví nebezpečná.

Ví, jak se má chovat k osobám opačného pohlaví.

Ví, že je zakázáno (a proč) navštěvovat erotické stránky na internetu a sledovat filmy označené jako nevhodné pro děti a mladší 18 let.

Rozumí tomu, proč je dětem zakázáno číst pornografické časopisy a sledovat porno na PC nebo v televizi.

Chápe, že homosexualita je přirozená a přijatelná alternativa sex. chování.

Zná rozdíl mezi heterosexuální, homosexuální a bisexuální orientací.



Ví, že i heterosexuálně orientovaní lidé mohou za určitých okolností mít homosexuální či bisexuální fantazie a projevy.

Má k dispozici kontakty, kam se obrátit a kde hledat pomoc v případě nejasností se svou sex. orientací a může požádat o radu v oblasti sexuálního chování

Zná základní sexuální pojmy, umí rozpoznat nebezpečí, zná svá práva

Umí říci ne i dospělému a ví, že některé projevy chování a dotyky jsou nevhodné

Zná svoji hodnotu a umí si říct o pomoc

Konkrétní aktivity:

VZTAH (mezi dospělými a dětmi)

Základní strategií zůstává, že je potřeba brát každé sdělení dítěte vážně.

Přednáška od gynekoložky, následná diskuze, beseda

Promítání filmu s vhodnou tematikou, beseda

Podpora zdravého klimatu v zařízení

Skupinové aktivity (výjezdy na hory, zážitková pedagogika, rafty)

Čas na individuální rozhovory (v průběhu roku)

Podpora SEBEVĚDOMÍ A VLASTNÍ HODNOTY

Účast na projekcích dokumentárních filmů o sexuálním násilí (Projekt 100, festival Jeden svět)

Diskuze nad problematikou tenderu v rámci komunity, skupiny.

Ad. h) Sebepoškozování

Sebepoškozování je komplexní autoagresivní chování, které na rozdíl od sebevraždy nemá fatální následky a které lze nejlépe chápat jako nezralou, maladaptivní odpověď na akutní anebo chronický stres, nezvladatelné emoce či myšlenkové pochody.

Za patologické sebepoškození se obecně nepovažuje poranění, které je v dané kultuře tolerované a jehož primárním cílem je dekorace těla (v naší kultuře typicky piercing a tetování), sexuální uspokojení, spirituální zážitek v rámci rituálních praktik či začlenění se do skupiny vrstevníků nebo demonstrace vlastní hodnoty mezi nimi (snaha být „cool“ a „in“).

Z psychologického hlediska lidé, kteří se poškozují, často

trpí chronickou úzkostí

mají sklon k podrážděnosti

sami sebe nemají rádi/sami sebe znehodnocují

jsou přecitlivělí na odmítnutí



mívají chronický vztek, obyčejně na sebe

mají sklon potlačovat zlost

mívají intenzivní agresivní pocity, které výrazně odsuzují a často potlačují nebo obracejí proti sobě

bývají impulzivnější a mívají oslabenou schopnost kontrolovat impulzy

mívají sklon jednat v souladu se svou momentální náladou

mají sklon neplánovat do budoucna

bývají depresivní a mívají sebevražedné/sebedestruktivní sklony

nemají flexibilní repertoár dovedností pro zvládnání zátěže

mají sklon k vyhýbavosti

cítí se slabí, bezmocní.

Konkrétní aktivity:

Odborná psychologická a terapeutická podpora

Individuální přístup a znalost dominujících problémů

Spolupráce s pedopsychiatrem

Ve skupinové práci trénink uvolňování napětí//relaxace, pohyb, psychoterapie/.

V případě masivního sebepoškození je nutné volat RZS

Omezení stigmatizace – rozhovory a diskuze ve skupině

Možnost docházení na biblický kroužek

Ad. i) Ostatní rizikové chování – vandalismus, kriminalita, krádeže, příslušnost k subkulturám, negativní působení kultů, nová náboženská hnutí, neplánované brzké těhotenství, prevence přenosných chorob (viz aktuální epidemiologická situace – Covid 19.

Pokud se tato problematika objeví, je řešena individuálně s psychologem, etopedem nebo vychovatelem; ve spolupráci s rodiči nebo kurátorem podle potřebnosti návaznosti řešení.

V letošním roce plánujeme další besedy s vrstevníky, kteří mohou dívkám odvyprávět svůj životní příběh – Peer programy

Konkrétní aktivity:

Individuální rozhovory s etopedem a psychologem

Úzký kontakt mezi dítětem a vychovatelem celoročně, důvěra a vztah

Komunitní způsob práce



Beseda s hostem na vybrané téma – vrstevník – peer program

Motivační rozhovory zaměřené na důležitost vzdělávání a rozvoj představ o budoucnosti

Debaty na téma zralého rodičovství, plánování rodičovství

Zátěžové programy (3-denní) i jednodenní

Sportovní a volnočasové aktivity

Sobotní řízené programy s psychologem a etopedem

Pravidelná čtvrtěční psychoterapeutická skupina

Pravidelné informování o aktualitách s výskytem infekčních chorob (Covid 19) připomínání bezpečného a ohleduplného chování, informace o prevenci a možném očkování.

Metodická doporučení a metodické pokyny v oblasti primární prevence rizikového chování schválená vedením MŠMT:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>



Příloha č.1 Minimálního preventivního programu na školní rok 2023/2024

Pravidelně probíhají terapeutické skupiny od října do května (pro rozvoj sociálních a emočních dovedností a kompetencí, zvládnání konfliktů a zátěžových situací, rozvoj zdravého sebevědomí a sebehodnocení, zvládnání úzkosti ad. Ve skupině je vždy max. 8 – 10 dětí z důvodu individuální práce s dětmi.

V rámci další možnosti práce s patologickými jevy ve vrstevnické skupině dětí, pracuje pod vedením etopeda a terapeuta psychosociální skupina, zahrnující všechny děti v zařízení, zaměřující se na vztahovou a skupinovou dynamiku, na prevenci šikany, rasismu, xenofobie, zneužívání sociálních sítí, zneužívání návykových látek a další patologické jevy vyskytující se ve vrstevnické skupině dětí. Otevřením této skupiny jsme reagovali na četnější výskyt náznaků šikany a zneužívání rolí ve skupině.

Do programu jsou zařazeny pravidelné sobotní odpoledne s psychologem a etopedem (interval 1x za 2 měsíce), kdy jde o řízenou činnost konkrétně zaměřenou na danou oblast MPP. Součástí programu jsou hry, edukační část, fyzická zátěž, komunitní sdílení času. Ve skupině bude vždy max. 8 – 10 dětí z důvodu individuální práce s dětmi.

Frekvence 1x za 2 měsíce v sobotu odpoledne od 13,00 do 19,00 hodin (maximálně do 20,00 hodin).

Konkrétní data v měsíčních plánech práce.

Září – listopad:

3-denní úvodní adaptační a zátěžový pobyt na chatě v přírodě

Pravidelný úklid místní lokality od odpadků

Exkurze v azylovém domě pro matky s dětmi

Exkurze v DPP, v azylovém bydlení – výběr v regionu

Návštěva hřbitova/smysl dušiček/

Návštěva pracovníka s Pestalozzi centra

Rafty

Pracovní a výtvarné činnosti – výroba keramiky, floristika, podzimní výzdoba

Návštěva plaveckého bazénu

Možnost docházení na biblický kroužek

Účast na akci Den pro dětské domovy – Don Bosco

Pravidelné terapeutické skupiny od října

Občasná sobotní odpoledne s psychologem a etopedem

Pravidelná čtvrtetní psychosociální skupina



Prosinec:

Adventní zamyšlení – (advent, smysl, poselství, sebeuvědomění, prožitek)

Vánoční besídka, předávání dárků

Bruslení na stadionu

Návštěva plaveckého bazénu

Návštěva výstavy betlémů, muzeí, vánočních výstav

Výtvarné a pracovní činnosti – výroba adventní a vánoční výzdoby

Výroba a pečení tradičního vánočního cukroví

Připomínání a prožívání vánočních tradic – zpěv koled, rozsvícení vánočního stromu, tradice, návštěva betlému

Možnost docházení na biblický kroužek

Pravidelné terapeutické skupiny od října

Pravidelná čtvrtetční psychosociální skupina

Občasná sobotní odpoledne s psychologem a etopedem

Leden – březen:

Zátěžový víkendový pobyt na horské chatě – zimní sporty, turistika

Účast na para hokejových zápasech

Kino – festival Jeden svět – se skupinou)

Beseda s odborníkem na problematiku závislostí

Beseda s účastníky Peer programu na vybrané téma

Pravidelná čtvrtetční psychosociální skupina

Pravidelné terapeutické skupiny od října

Návštěva významné kulturní památky, regionální muzeum...

Pracovní činnosti – výroba velikonoční a jarní výzdoby – floristika, práce s papírem



Návštěva plaveckého bazénu

Bruslení na zimním stadionu

Exkurze v DPP, v azylovém bydlení – výběr v regionu

Beseda s pracovníkem Charity ČR – Nabídka služeb

Návštěva Muzea romské kultury v Brně

Rafty

Možnost docházení na biblický kroužek

Duben – červen:

Jarní vícedenní preventivně výchovný pobyt v Krkonoších, zaměřený na soudržnost, spolupráci, komunikaci formou skupinové činnosti, s použitím terapeutických a zážitkových prvků v programu.

Beseda s účastníky Peer programu na vybrané téma

Pravidelná čtvrtetní psychosociální skupina

Pravidelné terapeutické skupiny od října

Rafty

Návštěva plaveckého bazénu

Cyklovýlety

Účast na akci Den pro dětské domovy – Don Bosco

Návštěva Židovského muzea v Praze – synagoga, Galerie Roberta Guttmanna

Možnost docházení na biblický kroužek

Červenec/Srpen:

Sjíždění řeky na více dnů /Sázava, Orlice, Vltava apod./

Turistické celodenní výlety

Vícedenní zátěžový pobyt v přírodě

Koupání

Cyklovýlety

Školení první pomoci

Poznávání kulturních památek



Spolupracující organizace:

CEDR – společné aktivity

Šance pro Tebe Chrudim – aktivity pro děti z místní romské komunity

Don Bosco – programy přípravy na zletilost, doprovázení, víkendové pobyty

SKP Centrum – spolupráce v projektu přípravy na přechod z ústavního zařízení do Domu na půl cesty

Nadace J.J. Pestalozzi - programy přípravy na zletilost, doprovázení, víkendové pobyty

NPI Pardubice, UHK, DSV Polsko – praxe studentů s preventivními aktivitami pro děti

Nadace Terezy Maxové – financování pomůcek na rafting a outdoorové aktivity

LAXUS Pardubice – adiktologická poradna



Příloha č.2 Minimálního preventivního programu

Zabezpečení bezpečnosti v prostorách internátu

Proškolení bezpečnosti všech dívek výchovného ústavu s ohledem na bezpečnost pohybu po balkonech, bezpečnost práce s elektrickými spotřebiči

Proškolení všech dívek o pravidlech pohybu cizích osob v prostorách internátu, kde je umístěn výchovný ústav, a to ve společných prostorách pro všechny zúčastněné instituce a v prostorách výchovného ústavu.

Sdělení informace o přísném zákazu vniknutí cizích osob přes prostory balkonů, a to včetně důsledků z toho plynoucích – přivolání PČR, trestní oznámení, zaplacení případné škody vzniklé poškozením budovy nebo vybavením.

Proškolení o bezpečnosti pohybu přes státní silnici, jejíž těleso je nedaleko výchovného ústavu, včetně upozornění na nutnost používat přechod pro chodce.

Bezpečnostní školení o pravidlech pobytů mimo budovu ústavu např. na horských chatách, v campu, pod stanem apod.

Proškolení bezpečnosti při vodáckých aktivitách.

Školení o šikaně.

Školení k první pomoci



Příloha č. 3 Minimálního preventivního programu

Řešení šikany

První pomoc při počáteční šikaně – počáteční šikanu nepovažujeme za mimořádnou událost, proto nepodléhá hlášení

vychovatelé, etoped nebo psycholog odhadnou závažnost a formu šikany v zařízení

odborný pracovník provede rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s obětí (oběťmi)

najde vhodné svědky

odborný pracovník provede individuální rozhovory se svědky; v žádném případě není možné společné vyšetřování oběti a agresorů nebo konfrontace oběti s agresorem

odborný pracovník zajistí bezpodmínečnou ochranu oběti šikany

odborný pracovník předběžně vyhodnotí situaci a zvolí vhodnou formu rozhovoru:

a) rozhovor s obětí a rozhovor s agresorem (metoda usmíření)

b) rozhovor s agresory (metoda vnějšího nátlaku)

realizace vhodné metody

komunita – a) efekt metody usmíření; b) oznámení potrestání agresorů (ředitelka zařízení)

práce s celou komunitou

práce s menší skupinou

Krizový scénář při skupinovém násilí či pokročilé šikaně – tento druh šikany považujeme za mimořádnou událost, proto podléhá hlášení MŠMT, státní zástupkyni, případně Policii ČR – vždy zodpovídá vedoucí pracovník

A: První kroky pomoci

zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad situace, závažnost, forma šikany

bezprostřední záchrana oběti; okamžité zastavení skupinového násilí (intenzivní pomoc z odborného týmu a týmu vychovatelů).

B: Příprava podmínek pro vyšetřování



zalarmování vychovatelů ve službě a informování vedení ústavu
zabránění domluvě mezi dětmi na křivé skupinové výpovědi
pokračující pomoc oběti (např. přivolání lékaře, přivolání policie ČR)
oznámení na policii, informování rodičů, informování odboru speciálního školství na MŠMT
přivolání ředitele zařízení, etopeda, psychologa a vedoucího vychovatele

C: Vyšetřování

rozhovor s obětí a informátory
nalezení nejslabších článků; nespolupracujících svědků
individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory; nikdy nekontaktovat agresora s obětí.

D: Náprava

12. metoda vnějšího nátlaku ze strany odborných pracovníků a vedení ústavu a změna konstelace skupiny.

Ve Vysokém Mýtě 1.9.2023

Mgr. Věra Stodolová Šoupalová, metodik prevence

Mgr. et Mgr. et Mgr. Soňa Křížová, Ph.D., ředitelka

